

завданням і духовним викликом, і проблема в тому, чи можна використовувати його в ім'я благих цілей, чи годиться воно як засіб для боротьби зі злом.

Можливі лінії поведінки людини перед насильно підтримуваною соціальною несправедливістю можна звести до трьох основних. По-перше, це пасивність, малодушність, боягузтво, капітуляція, словом, непотівлення насильству. По-друге, насильство у відповідь. Виділяється третя лінія поведінки – це активний ненасильницький опір, подолання ситуації несправедливості, іншими словами – принципово ненасильницькими методами.

З погляду співвідношення насильства і ненасильства, як справедливо стверджують філософи, наша епоха являє собою дуже небезпечну, критичну точку. В реальному історичному процесі, у цілому, ненасильство превалювало над насильством, було переважною тенденцією. Якби це було не так, то людство б уже не існувало.

Таким чином, розглянуті в історичному аспекті насильство і ненасильство можуть бути інтерпретовані як різні ступені, стадії єдиного процесу. У плані переходу від одного ступеня до іншого, від насильства до ненасильства, наш час є критичним, коли потрібне якісне зрушення вперед, рівнозначне зміні основ життя.

Буюклі В. І.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри теорії держави і права*

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Суспільна потреба в удосконаленні правоохоронної системи України зумовлює застосування загальнотеоретичних та філософсько-правових підходів до визначення основних категорій правоохорони. Аналіз робіт вітчизняних авторів свідчить про те, що визначення правоохоронної діяльності, як правило, містяться у навчальній літературі та окремих наукових роботах у сфері адміністративного та кримінального права, ці визначення не мають узгодженості з розумінням правоохоронної функції держави у загально-теоретичній юриспруденції.

Функція – це, перш за все, показник того, яким чином одне явище впливає на інше. При цьому не ставиться питання про те, яке явище породило ту чи іншу функцію іншого явища. Питання про розуміння понять «правоохоронні функції» та «правоохоронна діяльність» є одними із найбільш дискусійних в теорії права (Бондаренко І. В. Органи внутрішніх справ в системах правоохоронних органів України, Російської Федерації та інших зарубіжних країн: теоретичні аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 – «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / І. В. Бондаренко. – К., 2004. – С. 3). Зокрема, дослідник визнає, що правоохоронна діяльність виходить за межі діяльності лише правоохоронних органів, тому до суб'єктів правоохоронної діяльності він відносить державу через її законодавчий, виконавчий, судові, президентські органи, прокуратуру; деякі громадські організації

та об'єднання; окремих громадян, з урахуванням відповідного розподілу між ними компетенцій, форм і засобів здійснення. У такому ракурсі поняття правоохоронної функції держави та правоохоронної діяльності не співпадають – остання є ширшою принаймні за колом суб'єктів.

Поняття правоохоронної функції держави визначається як самостійний і пріоритетний напрям державної політики, котрий за допомогою юридичних засобів здійснюється для досягнення такого соціального ефекту як захист права загалом, основ конституційного ладу, в тому числі прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина та інших об'єктів, зміцнення законності і правопорядку, і одночасно виступає правовою формою досягнення інших цілей суспільства і держави (Горінецький Й. І. Правоохоронна функція держави: поняття і ознаки / Йосип Горінецький // Держава і право: зб. наук. праць. – К.: Ін-та держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2004. – Вип. 24. – С. 48). Указаний дослідник отожднює з правоохоронною функцією держави тільки державну правоохоронну діяльність.

На думку інших вітчизняних авторів правоохоронна діяльність є державною діяльністю, що здійснюється спеціально уповноваженими органами шляхом застосування юридичних заходів впливу згідно з законом з метою забезпечення законності і правопорядку в суспільстві, боротьби із злочинністю та іншими правопорушеннями, охорони та захисту прав і законних інтересів громадян, державних і громадських організацій. При цьому метою такої діяльності визначається захист встановленого Конституцією суспільного ладу держави, економічної та політичної систем, прав і законних інтересів громадян, підприємств, установ, організацій, суб'єктів усіх форм власності, економічної та територіальної цілісності держави, а особливе місце серед завдань правоохоронної діяльності посідає захист прав та свобод людини, її життя, здоров'я, честі (Айб В. Р. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності [Електронний ресурс] / В. Р. Айб. – Режим доступу до статті: <http://www.bilenchuk.iatp.org.ua/files/publicacii/Aib4.htm>).

Що стосується співвідношення правоохоронної функції держави та правоохоронної діяльності, то нерідко остання розглядається як реалізація першої (Карпова Н. А. Правоохранительная функция правового государства: автореф. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; История учений о праве и государстве» / Н. А. Карпова. – М., 2007. – С. 6).

На нашу думку, більш правильною виглядає позиція П. В. Онопенка, який розглядає правоохоронну діяльність лише як з проявів правоохоронних функцій держави (Онопенко П. В. Правоохоронні функції української держави: зміст і реалізація: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія учень про державу і право» / П. В. Онопенко. – К., 2005. – С. 6).

Таким чином, незважаючи на крайй широке вжиття у правничій доктрині категорій «правоохоронна функція держави» та «правоохоронна діяльність», співвідношення зазначених феноменів поки не отримало належного визначення. Категорію правоохоронної діяльності слід вважати своєрідним правничим феноменом, що об'єднує елементи публічного примусу та правозастосування та стає активною частиною реалізації правоохоронної функції держави. Розуміння правоохоронної функції сучасної держави як державної діяльності, що здійснюється спеціально уповноваженими державними право-

охоронними органами для охорони права, встановленого законами правопорядку з використанням відповідних юридичних заходів впливу до порушників у суворій відповідності до закону і дотриманням визначених законом правил (процедур) не може сприйматися в якості такого, що відповідає викликам нового часу, що виражаються в індивідуалізації суспільства, кризі державного суверенітету (що, до речі, має не лише зовнішні, але й внутрішні прояви) тощо.

У цьому контексті постає необхідність у виробленні не лише теоретичних, але й філософських та методологічних концепцій бачення системи функцій сучасної держави, у їх взаємозв'язку та взаємовпливі.

Костиця О. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри теорії держави і права*

ПРАВОВА ОНТОЛОГІЯ У ПРАЦЯХ Ф. В. ТАРАНОВСЬКОГО

Правова онтологія виступає як учення про правове буття, про існування права, догми права, розмежуванні правового і неправового, правової реальності та її складових (Оборотов Ю. М. Філософія права і методологія юриспруденції / Ю. М. Оборотов // Проблеми філософії права. – 2003. – Т. I. – С. 43).

Свої міркування з приводу онтології права Ф. В. Тарановський починає з констатації положення про те, що встановлення поняття про право полягає в послідовному пошуку родової ознаки і видової відмінності цього явища. Відповідаючи на запитання, якою є родова ознака права, учений без коливань відносить право до явищ суспільного життя (Тарановський Ф. В. Енциклопедія права / Ф. В. Тарановський. – 3-е изд. – СПб.: Изд-во «Лань», 2001. – С. 66-67). Аналіз останнього дозволяє ученому розрізняти дві її сторони: діяльність індивідів та її впорядкування, або координація дій індивідів. Діяльність є необхідною ознакою усіх живих організмів, у тому числі і людей. Координація дій індивідів є необхідною ознакою суспільного життя і досягається завдяки існуванню певних правил, або норм. Соціальні норми становлять формальний момент суспільного життя. Що стосується змісту суспільної діяльності, то він визначається тими цілями, які взагалі переслідує людське життя. Такими, на думку ученого, є матеріальний і духовний успіх.

Ф. В. Тарановський виходить з дихотомії права і моралі. З онтологічних позицій він заперечує віднесення до соціальних норм релігії, зазначаючи, що релігія, на відміну від права, яке є суто формою суспільного життя, визначає собою також матерію суспільного життя, інакше кажучи, його зміст. Нормативна ж сторона релігії розпадається відповідно на релігійну мораль та божественне право (там само. – С. 67-68). Відповідно до цього, онтологічні особливості права учений бачить у встановленні характерних ознак права та відмінності його від моралі.

Перш за все Тарановський звертає увагу на нормативний характер права. Право виставляє певні вимоги до всіх учасників співжиття і цим самим безпосередньо керує їх діяльністю, спрямовуючи їх до єдиної мети, визнаної відповідним суспільним союзом.